

ZASADY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA INNYCH ZAGROŻEŃ

I. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA ŚRODKAMI BIOLOGICZNYMI

Zakażenie rejonu środkami biologicznymi może mieć miejsce w wyniku ataku terrorystycznego z użyciem broni biologicznej takiej jak wirusy, bakterie oraz ich toksyny. Sygnały alarmowe w przypadku zagrożenia zakażeniem, a także odwołania alarmu, patrz Załącznik nr 5 do Instrukcji.

1. Stan zagrożenia – uprzedzenie o zagrożeniu zakażeniami

Zasady postępowania:

- 1) włączyć odbiorniki radiowe i telewizyjne na program lokalny w celu wysłuchania komunikatów ostrzegawczych, stosować się do poleceń komunikatów nadawanych przez obronę cywilną;
- 2) zaalarmować i ewakuować pracowników i studentów oraz inne osoby przebywające w strefie zagrożenia w kierunku pod wiatr od źródła zagrożenia, wyłączyć urządzenia klimatyzacyjne w obiekcie, natychmiast zamknąć i uszczelnić wszystkie otwory wentylacyjne, okna i drzwi;
- 3) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych na wypadek przeniknięcia środka biologicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą podtrzymuje zdolność pochłaniania na stałym poziomie;
- 4) zgromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki: maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, wodę, mydło, wodę utlenioną, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry itp.;
- 5) powstrzymać się od spożywania posiłków, palenia tytoniu oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- 6) w zależności od okoliczności i potrzeb powiadomić Policję, Straż pożarną, Pogotowie ratunkowe, Inspekcję sanitarną;
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji, nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń oraz nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych;

- 8) osoby przebywające na otwartej przestrzeni lub przystępujące do ewakuacji (po jej zarządzeniu) powinny jak najszybciej opuścić strefę niebezpieczną prostopadle do kierunku wiatru przenoszącego skażone powietrze.

2. Po ogłoszeniu alarmu o użyciu środków biologicznych

Atak szybko wykryty

Zasady postępowania:

Oprócz podjęcia w trybie alarmowym działań opisanych wyżej, należy podjąć następujące działania:

1. zastosować pasywne środki ochronne takie jak maski, ubrania ochronne;
2. ewakuować ludzi z zakażonych pomieszczeń i terenu;
3. ograniczyć ruch ludzi na zewnątrz budynków;
4. przeprowadzić zabiegi profilaktyczne zagrożonych pracowników i studentów;
5. stosować zapobiegawczo antybiotyki wobec osób skierowanych do strefy zakażenia;
6. przeprowadzić zabiegi sanitarne i specjalne (np. dekontaminacja ludzi, odzieży i sprzętu w strefie zakażenia);
7. śledzić komunikaty radiowe i inne, stosować się do poleceń kierownictwa Uczelni i kierowników jednostek ratowniczych.

Atak późno wykryty (powstały już ogniska zachorowania)

Zasady postępowania:

Działania w tych przypadkach muszą być zdecydowane, bardzo sprawnie kierowane i koordynowane.

Niezbędne jest podjęcie następujących przedsięwzięć:

wprowadzenie kordonu sanitarnego i wydzielenie stref zakażenia;

poddanie kwarantannie ludzi znajdujących się w tych strefach;

dekontaminacja ludzi, odzieży i sprzętu w strefie zakażenia;

hospitalizacja chorych z objawami klinicznymi;

zapewnienie pracownikom i studentom bezpiecznej żywności i wody oraz (w razie potrzeby) czystej (nie zakażonej) odzieży;

podjęcie działań profilaktycznych w strefach niezakażonych.

3. Odwołanie alarmu

Po odwołaniu alarmu o zakażeniu biologicznym należy:

1. usunąć zagrożenie czynnikiem biologicznym wewnątrz budynku poprzez zabiegi specjalne odkażające;
2. przewietrzyć dokładnie wszystkie pomieszczenia;
3. zapewnić poszkodowanym pomoc doraźną;
4. usunąć materiały zakażone (nieprzydatne środki, przedmioty, mienie);
5. przeprowadzić specjalistyczną kontrolę bhp.

Rozpoczęcie normalnej pracy może nastąpić po usunięciu zagrożenia.

Uwaga: w przypadku otrzymania podejrzanej przesyłki (list, paczka) należy postępować zgodnie z „Procedurami bezpiecznego postępowania w przypadku otrzymania przesyłki z podejrzeniem o zawieranie niebezpiecznego środka chemicznego, biologicznego”.

Załącznik nr 3. do Instrukcji.

II. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA ŚRODKAMI TOKSYCZNYMI

Skażenia terenu i obiektów toksycznymi środkami przemysłowymi (TSP) (np. amoniak, chlor) mogą mieć miejsce w wyniku awarii i katastrofy w zakładach przemysłowych stosujących TSP w procesie produkcji lub w przypadku wypadku drogowego w czasie ich transportu ulicami w pobliżu obiektów Uczelni, a także w wyniku ataku terrorystycznego z użyciem broni chemicznej. Ponadto w pomieszczeniach (laboratoriach) Uczelni znajdują się, w niewielkich ilościach, środki chemiczne (w tym toksyczne), które mogą być przyczyną skażenia w przypadku niezgodnego z przepisami wykorzystywania, przenoszenia lub przechowywania.

Sygnały alarmowe w przypadku zagrożenia skażeniem, a także odwołania alarmu – patrz Załącznik nr 5 – do Instrukcji

1. Stan zagrożenia

Zasady postępowania:

- 1) włączyć odbiorniki radiowe i telewizyjne na program lokalny w celu wysłuchania komunikatów ostrzegawczych, stosować się do poleceń komunikatów nadawanych przez obronę cywilną;
- 2) zaalarmować oraz ewakuować pracowników i studentów ze strefy zagrożenia, kierując się prostopadle do kierunku wiatru;

- 3) wyłączyć urządzenia wentylacyjne i klimatyzacyjne w obiekcie, natychmiast zamknąć i uszczelnić wszystkie otwory wentylacyjne, okna i drzwi;
- 4) wyłączyć urządzenia elektryczne i gazowe z otwartym ogniem;
- 5) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji, nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych;
- 6) w przypadku niebezpieczeństwa skażenia chlorem, udać się na wyższe kondygnacje, w przypadku amoniaku kierować się do pomieszczeń, położonych na niskich kondygnacjach;
- 7) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia gazu do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą podtrzymuje zdolność pochłaniania gazu toksycznego na stałym poziomie;
- 8) w miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki: maski pyłowe, gaza, wata, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwa jadalna, woda, woda utleniona, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry itp.;
- 9) powstrzymać się od spożywania posiłków, picia płynów, palenia tytoniu oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- 10) w zależności od okoliczności i potrzeb powiadomić Policję, Straż Pożarną, Pogotowie Ratunkowe;

po odwołaniu alarmu wszystkie pomieszczenia dokładnie przewietrzyć.

2. Ogłoszenie alarmu o skażeniach

Po ogłoszeniu alarmu o skażeniach należy:

- 1) śledzić komunikaty radiowe i TV, stosować się do poleceń podawanych w komunikatach;
- 2) ewakuować pracowników i studentów z zagrożonych rejonów i obiektów w kierunku prostopadłym do kierunku przemieszczania się skażonego powietrza;
- 3) wykonywać polecenia organów kierujących akcją ratowniczą;
- 4) w miarę możliwości wyposażyć pracowników i studentów w maski przeciwgazowe lub zastępcze środki ochrony dróg oddechowych;
- 5) ograniczyć lub zakazać poruszania się na zewnątrz budynków (z wyjątkiem zwalniania pracowników i studentów do domu);
- 6) zorganizować udzielanie pomocy sanitarnej osobom poszkodowanym.

3. Odwołanie alarmu

Po odwołaniu alarmu o skażeniach należy:

- 1) przeprowadzić zabiegi sanitarne;
- 2) przystąpić do odkażania pomieszczeń, sprzętu i materiałów (wietrzenie, ścieranie mechaniczne, zmywanie, płukanie itp.);
- 3) usunąć i zneutralizować nieprzydatne przedmioty i materiały, które uległy skażeniu (żywność, woda itp.);
- 4) przed wznowieniem pracy przeprowadzić specjalistyczną kontrolę bhp.

Rozpoczęcie normalnej pracy może nastąpić po usunięciu zagrożenia.

4. Informacje uzupełniające

4.1 Środki chemiczne, które mogą być zastosowane jako broń chemiczna

Powodujące oparzenia:

Iperyt siarkowy (HD), Iperyt azotowy (HN), Luizyt (L), mieszanki Iperyt/Luizyt (HL), Iperyt tlenowy (T), Oksym fosgenu (CX), Etylodichloroarsyna (ED), Metylodichloroarsyna (MD).

Blokujące hemoglobinę: Arsenowodór (S.A), Chlorocyjan (CK), Chlorowodór, Cyjanowodór (AC).

Uszkodzające układ oddechowy:

Chlor (Cl), Difosgen (DP), Fosgen (CG), Tlenek azotu (NO), Nadfluoroizobutylen (PHIB), Fosfor czerwony, Tlenek cynku (HC).

Psychotoksyczne:

Czynnik 15, BZ, LSD, Kannabinole (haszysz, marihuana), Fentanyle, Fenotiazyny. Gazy paralityczno drgawkowe, Sarin (GB), Soman (GD), Tabun (GA), VE, VG, V-gazy, VM, VX.

Drażniące:

Chloroacetofenon (CN), Chloropikryna (PS), CS, CNS, CNC, CR, Bromocyjanek benzalu (CA).

Wymiotne:

Adamsyt, Difenylchloroarsyna (DA), Difenylcyjanoarsyna (DC).

III. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA ŚRODKAMI PROMIENIOTWÓRCZYMI

Zagrożenie skażeniem promieniotwórczym może mieć miejsce w wypadku awarii: w elektrowniach atomowych, zakładach pracy wykorzystujących i przechowujących środki

promieniotwórcze, a także w wyniku ataku terrorystycznego z użyciem środków promieniotwórczych.

Sygnaty alarmowe w przypadku zagrożenia skażeniem, a także sygnał odwołania alarmu – patrz Załącznik nr 5 – Sygnaty alarmowe.

1. Zagrożenie skażeniami promieniotwórczymi

Zasady postępowania po ogłoszeniu sygnału uprzedzenia o zagrożeniu skażeniem promieniotwórczym:

- 1) zaopatrzyć pracowników i studentów w środki indywidualnej ochrony (maski przeciwgazowe, maski przeciwpyłowe, ręcznie wykonane maseczki z tkaniny, płaszcze ochronne gumowe, z tworzyw sztucznych, rękawice gumowe z folii, nakrycia głowy itp.);
- 2) przygotować pomieszczenia do ukrycia ludzi na czas opadu promieniotwórczego, uszczelnianie pomieszczeń przed przenikaniem pyłu promieniotwórczego;
- 3) zgromadzić środki do częściowej dezaktywacji: szczotki, zmiotki, trzepaczki, odkurzacze, woda, środki piorące, worki foliowe, pojemniki na odzież skażoną itp.;
- 4) zgromadzić żywność w szczelnych pojemnikach, wodę i filtry do wody;
- 5) przygotować pojemniki na odpady;
- 6) zabezpieczyć zbiory i sprzęt przed osiadaniem pyłu promieniotwórczego w pojemnikach, przez nakrywanie folią, zdjęcie firanek, zwinięcie dywanów, zdjęcie przedmiotów ze ścian itp.;
- 7) przygotować pomieszczenie do ukrycia środków transportowych.

2. Skażenie środkami promieniotwórczymi

Opadanie obłoku promieniotwórczego (w postaci kurzu, pyłu, zawiesin powietrznych) jest równoznaczne ze skażeniem wszystkiego, co znajdzie się na jego śladzie, a stopień skażenia zależy od odległości od centrum skażenia, kierunku i siły wiatru. Ochrona przed skażeniem jest ograniczona i polega przede wszystkim na unikaniu stykania się z opadami radioaktywnymi.

Zasady postępowania w celu zminimalizowania skutków skażenia:

1. wyłączyć wszystkie urządzenia elektryczne i gazowe;
2. zamknąć i uszczelnić okna oraz zabezpieczyć drzwi sal wykładowych i pomieszczeń służbowych;
3. wyłączyć urządzenia klimatyzacyjne i wentylacyjne;

4. ukryć pracowników i studentów w wytypowanych okryciach i pomieszczeniach;
5. założyć typowe indywidualne środki ochrony lub przygotowane zastępcze środki ochrony dróg oddechowych;
6. przy wchodzeniu do pomieszczeń stosować częściową dezaktywację tj. strzepywanie, zmiatanie, zmywanie itp.;
7. sporządzać posiłki przy ograniczonej ilości produktów i wody (korzystanie z produktów uprzednio opakowanych, konserwowych itp.);
8. ograniczyć do niezbędnego minimum korzystanie ze środków komunikacji oraz czas pracy w terenie skażonym;
9. nie opuszczać ukryć do chwili odwołania alarmu;
10. podporządkować się ściśle poleceniom służb obrony cywilnej.

3. Odwołanie alarmu o skażeniach, usuwanie skutków skażenia (zabiegi dezaktywacyjne)

Dezaktywacja polega na usuwaniu pyłu promieniotwórczego, usuwaniu skażonych przedmiotów, pozbywaniu się skażonej żywności, płodów rolnych itp. W budynkach można wykonać zabiegi polegające na:

- 1) zmywaniu ścian, urządzeń i mebli wodą z użyciem środków myjących (mydło, detergenty, proszki);
- 2) wymianie bielizny i odzieży (odzież i bieliznę skażoną spakować w pojemniki lub folię),
- 3) mechanicznemu usuwaniu pyłu promieniotwórczego (trzepanie, omiatanie, wycieranie, sflukiwanie itp.);
- 4) wykonaniu prac porządkowych (pranie, czyszczenie, szczotkowanie itp.);
- 5) usuwaniu skażonych płodów i skażonych opakowań (np. zakopanie).

W przypadku zaistnienia skażenia środkami promieniotwórczymi całością przedsięwzięć organizacyjno-ochronnych kieruje Wydział bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Miasta Krakowa.

IV. ZASADY ZACHOWANIA SIĘ W UKRYCIU

BUDOWLE OCHRONNE

Schrony i ukrycia dla załóg pracowniczych powinny być przewidziane we wszystkich zakładach pracy, które będą kontynuowały działalność w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.

UKRYCIA

Ukrycia są to piwnice i podpiwniczenia. Ukrycia mają służyć do krótkotrwałej ochrony ludności przed środkami konwencjonalnymi, pyłem promieniotwórczym, bojowymi środkami trującymi i toksycznymi środkami przemysłowymi.

Ukrycia wyposaża się w:

- 1) ławki do siedzenia;
- 2) zapas żywności i wody do picia;
- 3) sprzęt gaśniczy i sprzęt do odgruzowania;
- 4) apteczkę;
- 5) latarki na baterie.

ZACHOWANIA SIĘ W UKRYCIU

1) udając się do ukrycia należy zabrać ze sobą:

1. dokumenty tożsamości,
2. leki i środki opatrunkowe,
3. żywność i wodę,
4. środki indywidualnej ochrony,
5. ciepłą odzież lub koc;
6. latarkę;

2) nie wolno mieć ze sobą:

- 2.1 substancji łatwopalnych, żrących i cuchnących;
- 2.2 ostrych narzędzi.

3) przebywając w ukryciu:

- 3.1 należy całkowicie podporządkować się poleceniom służby schronowej;
- 3.2 zachować spokój, ograniczyć rozmowy i zbędne czynności;
- 3.3 nie wolno palić, biegać itp.;
- 3.4 ukrycie można opuścić tylko po ogłoszeniu sygnału odwołania zagrożenia.

V. SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZNALEZIENIA NIEWYBUCHU LUB NIEWYPAŁU

Zdarzenie powodujące sytuację kryzysową – zagrożenie niewybuchem – występuje w wyniku ujawnienia niewybuchów i niewypałów w postaci:

1. zapalników;
2. pocisków;

3. bomb lotniczych;
4. nabojów artyleryjskich i karabinowych;
5. pancernic;
6. granatów;
7. min wszelkich typów;
8. ładunków materiałów wybuchowych;
9. złomu metalowego zawierającego resztki materiałów wybuchowych.

Należy mieć świadomość, że materiały wybuchowe stosowane w technice wojskowej w praktyce są całkowicie odporne na działanie warunków atmosferycznych i niezależnie od daty produkcji zachowują swe właściwości wybuchowe.

Kategorycznie zabrania się ruszania, dotykania lub podnoszenia z miejsca przedmiotów niebezpiecznych przez osoby do tego nieuprawnione. Przez osoby uprawnione należy rozumieć przeszkolonych i przygotowanych w tym zakresie żołnierzy.

Niewybuch – ogólnie pocisk, granat, bomba, lub ładunek kruszący, w którym mimo stworzenia warunków do wybuchu (uderzenie o przeszkodę, uzbrojenie zapalnika itp.) nie nastąpiła przemiana energii potencjalnej materiału kruszącego w energię mechaniczną na skutek działania zmian chemicznych w materiale kruszącym, błędów technicznych wykonania itp.

Niewypał – jest to nabój, który nie został odpalony na skutek zacięcia się broni (zbyt krótka iglica, niewłaściwie ustawiony grot iglicy, za słaba sprężyna igliczna, za głęboko wchodzący nabój do komory nabojeowej itp.) lub usterek amunicji (zapłonnik lub spłonka osadzone zbyt głęboko, uszkodzona podczas elaboracji masa zapłonowa w zapłonniku lub spłonce, zawilgocony proch, zatłoczony przewód zapłonowy w łusce itp.).

Ze względu na trudności natychmiastowego określenia przyczyn niewypału wymagane jest zachowanie jak największej ostrożności. Niewypał może być usunięty z broni dopiero po ok. 3 minutach ze względu na możliwość strzału opóźnionego.

Pojęcie niewybuchu odnosi się do środków zawierających materiał wybuchowy o charakterze kruszącym lub analogicznych, w których wybuch ma charakter detonacji ale również, oprócz środków bojowych, mogą to być też cywilne, niszczące materiały wybuchowe (stosowane np. w kopalniach), oraz szereg innych środków pirotechnicznych, jak środki uruchamiające mechanizmy lub stosowane w celach widowiskowych.

UNIwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Za niewybuchy uznaje się czasami także przedmioty, które mogą detonować, mimo że pierwotnie nie były do tego przeznaczone. Niewybuchem jest np. poduszka powietrzna z rozbitego samochodu, która nie zadziałała i dlatego w każdej chwili może eksplodować.

Niezachowanie należytych środków bezpieczeństwa po odnalezieniu niewybuchu, niewypału, niewłaściwe postępowanie wynikające z braku świadomości o groźącym niebezpieczeństwie może doprowadzić do wielu nieszczęść, a nawet do śmierci.

Miejsce znalezienia niewybuchu należy w sposób wyraźny oznaczyć, zabezpieczyć przed dostępem osób postronnych i niezwłocznie przekazać informację o znalezisku odpowiednim służbom.

Zasady zgłaszania:

Informacje o znalezionych przedmiotach wybuchowych i niebezpiecznych należy niezwłocznie przekazać niżej wymienionym podmiotom:

- 1) Komenda Garnizonu Kraków, tel. **261 135 441**;
- 2) Patrol Rozminowania dla Miasta Krakowa, tel. **261 137 904**.

UWAGA! Po znalezieniu niewybuchu, niewypału, bomby itp. prócz powiadomienia Komendy Garnizonu w Krakowie w celu ochrony ludzi powiadomić:

1. Policję 997 lub 112,
2. Centrum Zarządzania Kryzysowego Miasta Krakowa – 12 616 59 99;
3. Straż Miejska 986,
4. Straż Pożarna 998 lub 112.

Informując ww. organy należy:

1. precyzyjnie określić miejsce odnalezienia niewybuchu/niewypału,
2. oznaczyć miejsce znalezienia,
3. określić co zostało znalezione, wygląd, ogólne gabaryty, ilość,
4. podać telefon/adres kontaktowy/do osoby informującej o znalezisku, nie rozłączać się jako pierwszy czekać na telefon zwrotny,
5. czekać na przyjazd służb, w celu wskazania miejsca.

Kategorycznie nie wolno znalezionych niewybuchów/niewypałów podnosić, odkopywać, prznosić, a także wrzucać ich do ognia, ani do miejsc takich jak stawy, jeziora, rowy!

Zadania (przedsięwzięcia, czynności) realizowane przez jednostkę Policji:

przyjęcie informacji o zdarzeniu;

- 1) wysłanie na miejsce zdarzenia patrolu w celu zebrania dodatkowych, szczegółowych informacji związanych ze zdarzeniem oraz zabezpieczenia miejsca ujawnienia niewypału lub niewybuchu;
  - 2) powiadomienie patrolu saperskiego oraz, w zależności od zaistniałej sytuacji, innych służb i inspekcji;
  - 3) w razie potrzeby w trybie alarmowym skierowanie na miejsce zdarzenia dodatkowych funkcjonariuszy;
  - 4) w razie potrzeby powołanie i organizacja pracy doraźnego sztabu kryzysowego;
- przeprowadzenie czynności wyjaśniających (dochodzeniowo-śledczych).

INFORMACJA NA TEMAT TELEFONÓW ALARMOWYCH:

112, 999 – Pogotowie Ratunkowe

112, 998 – Straż Pożarna

112, 997 – Policja

986 Straż Miejska

112 telefon alarmowy dla użytkowników telefonów komórkowych

800 120 226 infolinia Policji (połączenie bezpłatne)

994 Pogotowie wodno-kanalizacyjne

993 Pogotowie ciepłownicze

992 Pogotowie gazowe

991 Pogotowie energetyczne